
Druki Wielkiej Emigracji w bibliotece IBL.

Biuletyn Polonistyczny 2/4, 10-15

1959

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

- 1/ Ciąg chronologiczny - zaopatrzony alfabetycznym wykazem tytułów ze wskazaniem numeru odnośnej pozycji.
- 2/ Ciąg alfabetyczny - zaopatrzony tabelą chronologiczną.

Pierwsze rozwiązanie dałoby przy lekturze bardziej plastyczny obraz historii tego gatunku wydawniczego, drugie byłoby dogodniejsze w korzystaniu "podręcznym". Ostateczne rozstrzygnięcie nastąpi po przedyskutowaniu tej sprawy na specjalnym zebraniu Działu.

Wydaje się, że takie bibliograficzne ujęcie zjawiska noworoczników w całości w ciągu pewnego typowego dla nich okresu ułatwi w przyszłości dokładniejsze ustalenie ich funkcji ideowej i artystycznej oraz roli pod tym względem pewnych ośrodków dzielnicowych i określonych ludzi w procesie społecznego oddziaływania noworoczników, faz nasilenia ich oddziaływania itp.

DRUKI WIELKIEJ EMIGRACJI

Przegląd zawartości części księgozbioru Artura Śliwińskiego zakupionego do Biblioteki IBL w 1957 r.

Zakupiona przez Bibliotekę część zbiorów Artura Śliwińskiego zawiera przede wszystkim druki Wielkiej Emigracji wydawane w przeciągu trzydziestolecia między powstaniem listopadowym 1831 r. a powstaniem styczniowym 1863-1864, oraz w znacznie mniejszej liczbie - druki dotyczące Emigracji i z nią związane. Najważniejszym nabytkiem będą tu czasopisma /26 tytułów/- reprezentujące główne stronnictwa emigracyjne, od konserwatywnego obozu ks. Adama Czartoryskiego do Młodej Polski, z którą związana była wychodząca w 1835 r. "Północ". Najliczniej reprezentowane są czasopisma wychodzące do 1848 r., a zasilane piórami Mickiewicza, Lelewela, Mochnackiego, Hoffmana, K. Sienkiewicza, Heltmana, Darasza, J. N. Janowskiego i wielu innych. Z okresu późniejszego należy wymienić "Przegląd rzeczy polskich", wydawany przez Seweryna Elżanowskiego i "Wiadomości Polskie", zasilane piórami Kalinki i Klaczki. Z pism Towarzystwa Demokratycznego Polskiego zakupiono główny jego organ "Demokratę Polskiego", niestety z poważnymi lukami, które częściowo uzupełniają roczniki już dawniej posiadane przez Bibliotekę. Brak

również pełniejszego kompletu okólników Towarzystwa. W zbiorze brak także pism ulotnych wydawanych przez Lud Polski. Podany na końcu wykaz zakupionych czasopism orientuje w ich kompletności i ewentualnych uzupełnieniach z dawniejszych zbiorów Biblioteki.

Druki zwarte i druki ulotne można podzielić na następujące działy:

- 1/ Większe dzieła /jak: J.B.Ostrowski: Badania krytyczno-histeryczne i literackie t.1-5; E.Chojecki: Rewolucjoniści i stronnictwa wsteczne, Berlin 1849; W.Heltman: Emigracja polska od 1831 do 1863, Lipsk 1865; A.Czartoryski: Mowy, Paryż 1847 itp./ - 23 vol.
- 2/ Różne broszury emigracyjne: zbiorowe, autorskie i anonimowe, dotyczące przeważnie aktualnych kwestii politycznych. W tym kilka drugorzędnych utworów literackich. Razem 75 vol. Jak np.:
 1. Rudzki Aleksander: Do T.A.Olizarowskiego list napisany z powodu wierszy jego odczytanych przy obchodzie 16-tej rocznicy 29 listopada w Towarzystwie 3-go maja 1846 r. /Paryż 1846/. Druk L.Martinet 8° s.8.
 2. Thuillier Amedée: Le cri du peuple. /Piosenka/ Paris /b.r./ chez les Éditeurs de Musique. 16os.4.
 3. Aux Polonais. /Wstęp, kilka wierszy i przypisy/. Paris /po 1831/. Impr. de P.Dupont 8° s.32.
 4. Wiersz na 58-mą rocznicę Listopadowego Powstania ogłoszony na obchodzie urzędowym przez Zarząd Towarzystwa Czytelni Polskiej w Paryżu.
 5. Szlachcie w pięciu postaciach. Paryż 1861. Druk L.Martinet 8° s.16.
 6. Roku 1862 d.22 maja Na grobach polskich. Nabożeństwo w Montmorency. Paryż 1861 8° s.14.
 7. Ulrich Leon: Powstańcy polscy w 1863 Roku; obraz dramatyczny przez Leona Ulricha z dołączeniem Wiersza poświęconego pamiętce Artura Zawiszy przez Konstantego Gaszyńskiego. Agen /1834/ Druk. J.Quillot 8° s.39.

3/ Pisma różnych instytucji i organizacji emigracyjnych:

Towarzystwo Przyjaciół Przemysłu, Pensja Panien Polskich w Paryżu, Stowarzyszenie Pomocy Naukowej w Emigracji, Bank Emigracji Polskiej, Towarzystwo Litewskie i Ziemi Ruskich, Komitet Narodowy, Zakład Awinioński, Rada Księży Polskich, Zjednoczenie Emigracji Polskiej, Towarzystwo Demokratyczne Polskie /25 jedn.bibliogr. z lat 1832-1846/, Comité Central Français en Faveur des Polonais /19 jedn. bibliogr./ i in. Są to apele, odezwy, sprawozdania, statuty i różne pisma organizacyjne. Razem 70 jedn. bibliogr.

4/ Pisma związane z obchodami rocznic powstania listopadowego:

a/ Zaproszenia na obchody /14 ulotek z lat 1835-1886/.

b/ Sprawozdania z obchodów /22 broszury z lat 1831-1881/.

c/ Przemówienia rocznicowe: Stanisława Iwanowskiego, Macieja Rybińskiego, Krystiana Ostrowskiego, Antoniego Ostrowskiego, Tadeusza Krępowieckiego, Leona Urmowskiego, Ludwika Wołowskiego, Michała Bakunina, Stanisława Sylwestra-z lat 1833-1887. Razem vol.14.

5/ Różne ulotki polemiczne - autorskie i anonimowe - z lat 1832-1865 oraz prospekty wydawnictw. Razem 20 jedn.bibliogr. Część tych zbiorów jest jeszcze nieopracowana.

Wykaz czasopism

1. Demokracja Polska XIX wieku. /Miesięcznik/. Redaktorzy: Teofil Januskiewicz, Stanisław Poniński, Stanisław Kunat, Józef Ordęga. Paryż 1845-1846 Nr 1-15, s.60.
2. Demokrata Polski. Pismo polemiczne pod kierunkiem Kazimierza Tomkiewicza wydawane w Poitiers 1837-1842.
T.1: 1837-1838, cz.1-4, s.196, /brak s.5-8,13-20,37-40, 45-48/.
T.2: 1838-1840, cz.1-4, s.288,/brak s.17-40,137-144,231-232/.
T.3 i 4 brak. Po wystąpieniu Tomkiewicza z Centralizacji w 1841 r. równoległe do "Demokraty" w Poitiers, który wychodził do sierpnia 1842 r., wydawali w Paryżu pismo pod tym samym tytułem Wojciech Daraszi i Teofil Wiśniowski, zaczynając od tomu czwartego.

- 2a. Demokrata Polski. Pismo polemiczne broniące zasad i polityki Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. /Tygodnik/. Redaktor odpowiedzialny: Wojciech Darasz. Paryż 1841-1849. T.4: 1841-1842, cz.4 /Brak cz.1-3; w cz.4 brak s.265-272, 275-278, 281-288. T.4 kompletny jest w zbiorach Biblioteki z innego zakupu.
T.5: 1842-1843, cz.2-4, /brak cz.1, w cz.2 brak s.1-72/.
T.6: 1843-1844, cz.1-4, s.192.
/T.7 - 10 brak; t.11-12 z lat 1848-49 są w zbiorach Biblioteki z innego zakupu/.
- 2b. Demokrata Polski /Tygodnik/. Redaktor: Stanisław Worcell. Bruksela 1851. Nr 1-48, s.192 /brak nr 1/.
- 2c. Demokrata Polski /Dwutygodnik/. Zawiadujący redakcją: Antoni Żabicki. Londyn 1857-1864. Nr z 31.VII i 31.VIII 1860 r.
3. Dziennik Narodowy /Tygodnik/. Założyciel: Władysław Plater. Redaktorzy: Jan Franciszek Koźłowski /do 1842 r. i od 1846 r./, Feliks Wrotnowski Paryż 1841-1848. R.1-7. Nr 1-264, s.1460.
4. Echo miast polskich. Wydawca odpowiedzialny: Jan Czyński. Paryż 1843-1844. Nr 1-24 /brak nr 12-24/.
5. Kronika Emigracji Polskiej. Redaktorzy: Stanisław Kunat, Karol Sienkiewicz /do 1839 r./, Karol Boromeusz Hoffman /1839 r./ Paryż 1835-1839. T.1-8.
6. Młoda Polska. Wiadomości historyczne i literackie. Redaktor Eustachy Januszkiewicz. Paryż 1838-1840. T.1-3/Kontynuacja czasopisma: Wiadomości krajowe i emigracyjne. Paryż 1837/.
7. Narodowość. Pismo wyłącznie sprawie polskiej poświęcone. Redaktor: Jędrzej Słowaczyński. Paryż 1840-1842. Cz.1-4.
8. Naród Polski. Pismo wydawane przez gen. Dwernickiego, Jana Ledóchowskiego, Walentego Zwierkowskiego /redaktor/ i Leona Stempowskiego. Paryż 1836. Nr 1-6 /brak nr 5 i 6/.
9. Noworocznik Demokratyczny. Redaktor: Teofil Wiśniowski. Paryż 1842-1843. T.1-2.
10. Orzeł Biały. Pismo wyłącznie poświęcone wyjarzmiającej się Polsce. Wydawany przez W. Budzyńskiego, J. Dworzeckiego, Młodeckiego, W. Tyszkę i K. Zaleskiego. Bruksela 1839-1848. R.3: 1841-1842, nr 1-24.
R.4: 1842-1843, nr 1-12, 17-22 /brak nr 13-16, 23 i 24/.

11. Pismo Towarzystwa Demokratycznego Polskiego. Wydawcy: Wojciech Darasz, Wiktor Heltman, Józef Słowicki, Teofil Wiśniowski. Poitiers 1837-1841, Paryż 1843-1844. T.1-3./T.3: Pamiętnik T.D.P./.
T.2: 1840-1841, s.500; /T.1 i 3 brak/
12. Polak. Redaktorzy: Michał Chodźko, Julian Mieczkowski, Ferdynand Rogiński. Paryż 1837-1839. Cz.1-4, s.280.
13. Polska Chrystusowa. Pismo poświęcone zasadom społecznym wydawane staraniem Ludwika Królikowskiego. Paryż 1842-1846. T.1-2. T.1: 1842, z.1, s.208 /T.1: 1843 z.2 - brak/.
T.2: 1846, z.1, s.235, 1 nlb.
14. Postęp. Pismo polityczno-literackie. Redaktorzy: Henryk Niewęglowski, Jan Czyński. Paryż 1834. Nr 1-11, s.176.
15. Północ. Redaktorzy: Jan Czyński, Szymon Koński. Paryż 1835. Nr 1-16, s.64.
16. Przegląd Dziejów Polskich. Wydawcy: J.N.Janowski i W.Heltman. Paryż 1837-1844. Cz.1-5.
Cz.2: 1838 s.183, 1nlb; Cz.3: 1839, s.189, 3nlb. /Cz.1,4 i 5 brak/.
17. Przegląd Rzeczy Polskich. Pismo narodowe, emigracyjne. Wydawca i redaktor odpowiedzialny: Seweryn Elżanowski. Paryż 1857-1863. /Brak roczn. 1857-1858/.
18. Przyszłość. Pismo miesięczne wydawane przez Adama Gurowskiego. Paryż 1834 z.1, s.32.
19. Rocznik Emigracji Polskiej. Pismo polityce i literaturze narodowej poświęcone /Tygodnik/. Redaktor: Aleksander Jełowicki. Paryż 1836 Nr 1-42, s.168.
/W.1837 r. jako kontynuacja ukazywały się "Wiadomości Krajowe i Emigracyjne"/.
20. Rocznik Towarzystwa Historyczno-Literackiego w Paryżu. Redaktor: Bronisław Zaleski. Paryż 1867-1870, Poznań 1871-1878. T.1-8.
21. Trzeci Maj /Tygodnik/. Redaktor: Ludwik Orpiszewski, od 21.I.1841 - Janusz Woronicz. Paryż 1839-1848.
R.5: 1844, Nr 1-52, s.212.
R.6: 1845, Nr 1-48, s.198.
R.7: 1846, Nr 1-48, s.199-390.
R.8: 1846-1847, Nr 1-48, s.391-582 /brak nr 20/.
R.9: 1847/1848, Nr 1-16, s.583-642.

/Roczn.: 1839-1841 pod sygn. P.II.194 z innego zakupu z niewielkimi brakami/.

- 22/ Tygodnik Emigracji Polskiej. Redaktor: Jędrzej Słowaczyński. Paryż 1834-1837. Cz. 1-15. /Brak cz. 1; w cz. 15 s. 1-4/.
23. Wiadomości Krajowe i Emigracyjne. Pismo historyczne i literackie. Redaktor: Aleksander Jełowicki. Paryż 1836-1837. Nr 1-36, s. 148.
/Kontynuacja czasopisma: "Rocznik Emigracji Polskiej"; od 1838 r. przekształcone na czasopismo "Młoda Polska"/.
24. Wiadomości Polskie. Wydawcy: Maciej Kleniewski i Ignacy Szczepanowski. Redaktorzy: Wincenty Budzyński, St. Gajewski, Józef Łopaciński, Feliks Wrotnowski, Jan Kazimierz Ordyniec. Paryż 1854-1861.
/w roczn. 1854/1855 brak s. 17-48/.
25. Wywód słowny rozpraw i akta publiczne emigracji polskiej. Redaktorzy: M. Żółkiewski, W. Zwierkowski i Napoleon Szuniewicz. Paryż 1843-1846. Nr 1-43 /brak nr 1-8, 10-11, 37/.
/Nie opracowane/.
26. Okólniki Towarzystwa Demokratycznego Polskiego z lat 1837-1848, bardzo niekompletne /Kilkanaście numerów/.
Nie opracowane.
- Ponadto:
27. Sprawozdania z Zarządu Muzeum Narodowego Polskiego w Rapperswilu za lata 1890, 1894-1905, 1907-1912.
28. Annuaire des Deux Mondes. Histoire générale des divers états. Paris 1852/53, 1853/54, 1854/55.

Poza drukami ze zbiorów A. Śliwińskiego Biblioteka IBL posiada inne druki i periodyki z czasów Wielkiej Emigracji.
Informacja na ten temat będzie podana osobno.